

**การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน
อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี**
THE WORK PERFORMANCE OF MORAL TEACHING MONKS IN THE
PRATHEAPWITTHAYATHAN SCHOOL, WIHANDAENG DISTRICT
SARABURI PROVINCE

พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ)* พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว ทสสนีโย)**
ธิดิวุฒิ หมั่นมี***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี จำนวน 322 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 975 และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมนำเสนอเป็นแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$) ทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า นักเรียนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่า พระสอนศีลธรรมขาดทักษะในการถ่ายทอดความ และไม่มีเทคนิคการสอนแบบหลากหลาย ไม่ชำนาญการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยในการประกอบการ เรียนการสอน ขาดความชำนาญในการผลิตสื่อที่ทันสมัยโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องขาด ความคล่องในการใช้สื่อประกอบการเรียนเรียน และไม่มีวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการ เรียน และเน้นบรรยายมาก จนนักเรียนไม่มีส่วนในกิจกรรมเลยและเนื้อหาในการเรียนมีมากเกินไป สอดคล้องกับเวลาที่ใช้ทำการเรียนการสอน สภาพห้องและสภาพแวดล้อมมีบรรยากาศไม่เหมาะสมต่อ การศึกษา

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, พระสอนศีลธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the work performance of moral teaching monks in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province, 2) to compare the work practice of moral teaching monks in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province, 3) to study the problems, obstacles and suggestions to the work practice of moral teaching monks in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province...

This research is the mixed research method. For the quantitative research is collected the data from the sampling group as the 322 out of 975 students in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province. The researcher had the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation(S.D) one-way analysis of variance (One-way ANOVA) for testing the difference between the averages from three or more groups with LSD (Least Significant Different).and the qualitative research had the in-depth interview from 8 key informants by using the descriptive content analysis technique.

The findings of this research as following :

The students of Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province, had the opinions to work practice of moral teaching monks in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province in overall, was at good level ($X = 4.00$). The findings of opinion comparison of students to work performance of moral teaching monks in the Pratheapwittayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province, classified by the personal status that found

that the students had the difference of sex, age, education level, had the opinion in overall indifferently. It had significantly statistics at 0.05. It rejected the hypothesis.

The problem and obstacle to work performance of moral teaching monks in the Pratheapwitthayathan school, Wihandaeng district, Saraburi province, found that the moral teaching monks lack of transfer skill and no teaching techniques, no modern teaching media skill for teaching, lack of media production technology, lack of teaching media skill, and no motivation to students for more interesting learning and too much lecture, then students do not have the participation of activity and the content is very much that no matching with teaching and learning time. The classroom and environment are not suitable to education.

Keywords: The Work Practice, Moral Teaching Monks

1. บทนำ

พระพุทธศาสนากับการศึกษาได้มีความเกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันซึ่งการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ในพระพุทธศาสนาดำเนินการตามแนวไตรสิกขา โดยยึดถือหลักพระพุทธพจน์คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีความมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้ผู้ศึกษาประพฤติปฏิบัติตามดำรงรักษาและเผยแผ่พรหมจรรย์ อันเป็นระบบการดำเนินชีวิต ตามหลักการแห่งพระธรรมวินัย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ชั้นคือชั้นปริยัติเป็นการประกาศความจริงและข้อปฏิบัติทางกายวาจาใจเป็นขั้นๆ เหมาะแก่เพศและอริยาสัยของบรรพชิตและคฤหัสถ์ชั้นปฏิบัติเป็นการฝึกอบรมกายวาจาใจตามหลักคำสั่งสอนและการบำเพ็ญสมาธิ เจริญภาวนาและชั้นปฏิเวธ เป็นการบรรลุถึงผลที่มุ่งหมายประดุจการเดินทาง ไปถึงสถานที่ปรารถนาได้ประสบสิ่งที่พึงพอใจ แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะเป็ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลให้สังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญใน ด้านวัตถุแต่บทบาทของพระสงฆ์และวัดก็ยังคงทำหน้าที่ เป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนในสังคมอยู่ตลอดไป เพราะหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นหลักธรรมสำคัญของวัฒนธรรมไทย (พระณปวร โทวาท, 5 (2) 2559: 67) นอกจากนั้น การส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนและครอบครัวต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดตลอดจนสนับสนุนให้มีการปฏิบัติธรรมและความสงบร่มเย็นทางจิตใจควบคู่กับการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบและทุกแนวทาง จะโน้ม น้าวจิตใจเยาวชนให้ห่างจากสิ่งชั่วร้ายหลีกเลี่ยงสื่อลามกอนาจารการหมกมุ่นทางเพศก่อนวัยอันควรอันตรายและพิษภัยจากยาเสพติดต้องพัฒนาไปตามธรรมชาติของวัยนักเรียนและความพร้อมทาง ด้านจิตใจ โดยการให้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ฝืนธรรมชาติ จากสภาพปัญหาหลักการเหตุผลและนโยบายที่กล่าวมาข้างต้นทำให้กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความ

ร่วมมือ (MOU = Memorandum of Understanding) กับกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ ในเรื่องศิลปวัฒนธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาและครูอาจารย์ทุกระดับ รวมถึงหลักสูตร ระยะสั้นและระยะยาวในสถานศึกษาทุกระดับทั่วประเทศข้อตกลงได้เสนอไปยังสำนักงาน คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้พิจารณาตกลงรายละเอียดของโครงการ พระสอนศีลธรรมแล้วเห็นควรสนับสนุน เพื่อให้แก่นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้านพุทธศาสนา กับ พระสงฆ์โดยตรง เพื่อช่วยสร้างปฏิบัติสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศาสนากับนักเรียนรวมทั้งเป็นการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้กับเด็กตั้งแต่วัยเริ่มต้น เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (พระ ครูอุทัยกิจจารักษ์, 5 (2) 2559: 429) การดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 อย่างต่อเนื่องและเมื่อปีงบประมาณ 2551 โครงการครู พระสอนศีลธรรมได้เปลี่ยนหน่วยงานที่รับผิดชอบ จากกรมศาสนากระทรวงวัฒนธรรมมาเป็น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ และได้ปรับเปลี่ยนโครงการครูพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเป็น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อีกทั้งผู้วิจัยเอง ก็มีสถานะเป็นพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่าการทำ หน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ได้ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการนั้น มีข้อจำกัด หลายอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเองมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ว่ามีปัญหาในแนวทางใดและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ว่าเกิดขึ้นเนื่องมาจากปัญหาอัน ใด เป็นที่ตัวของเด็กนักเรียนที่ไม่ตั้งใจไม่สนใจที่จะเรียนกับพระสอนศีลธรรม หรือปัญหาเกิดจาก ทางโรงเรียนที่มีความไม่พร้อมในการให้ชั่วโมงเรียนกับพระสอนศีลธรรมที่เข้าไปสอนในโรงเรียน นั้นๆ จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปได้อย่างไร จากเหตุผลดังกล่าวนี้เองผู้วิจัย จึง มีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวาง แผนการจัดการศึกษา ให้เหมาะสมและส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานในคราวต่อไป (สำนัก พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2550)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษา การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประเทียบ วิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอน 2. ด้านการสอนที่เน้นเป็นศูนย์กลาง 3. ด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้อง

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิดของ “ประเสริฐ ธรรมโวหาร” (ประเสริฐ ธรรมโวหาร, 2542: 250) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอน 2. ด้านการสอนที่เน้นเป็นศูนย์กลาง 3. ด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

4.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) **ประชากร (Population)** ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนประเทียวิทยาทาน ในพื้นที่อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวน 975 คน

2) **กลุ่มตัวอย่าง (Sample)** ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) จำนวน 322 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษา และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจาก นักเรียน ในพื้นที่

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับ นักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 322 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษา การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผล ดังนี้

5.1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 66.42 และเป็นเพศชาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 37.58 อายุระหว่าง 16 – 17 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 41.61 รองมา คือ มีอายุระหว่าง 14 – 15 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 ถัดมา คือ มีอายุระหว่าง 12 – 13 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.15 และน้อยที่สุด คือ มีอายุระหว่าง 18 – 19 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 11.49 การศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 32.92 รองลงมา ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 32.61 ถัดมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 และน้อยที่สุด คือ ชั้นมัธยมปีที่ 4 จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 16.77

5.2 การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบว่านักเรียน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอน

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.486) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2) ด้านการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.474) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3) ด้านการสอนที่สอดคล้อง

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการสอนที่สอดคล้อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.616) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ด้านการสอนที่สอดคล้อง อยู่ในระดับมากทุกข้อ

5.1.3 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

การเปรียบเทียบระดับผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน **พบว่า** นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน **พบว่า** นักเรียน

ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.4 สรุปปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสระบุรี” ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอในการแก้ไข ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1) การใช้เทคนิคและวิธีการสอน

ปัญหา อุปสรรค

1. พระสอนศีลธรรมขาดทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน
2. พระสอนศีลธรรมไม่สามารถนำเทคนิคการเรียนการสอนที่หลากหลายให้กับนักเรียน
3. พระสอนศีลธรรมขาดวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรอบรมเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และนำไปใช้ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
2. ควรเน้นให้พระสอนศีลธรรมเพิ่มทักษะในการนำเทคนิคการสอนมาปรับเปลี่ยนหลายๆ แบบ
3. ควรหาวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียน เช่นการให้รางวัล เป็นต้น

2) การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ปัญหา อุปสรรค

1. พระสอนศีลธรรมเน้นการบรรยายมากเกินไปจะทำให้นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. เนื้อหาการสอนมีมากไม่สอดคล้องกับเวลาที่ใช้ทำการเรียนการสอน
3. สภาพห้องเรียนมีบรรยากาศไม่เหมาะต่อการเรียนการสอนพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

1. พระสอนศีลธรรมควรลดการบรรยายลง ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
2. ควรปรับเนื้อหาที่จำเป็นซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
3. เวลาว่างจากการเรียน ครูพี่เลี้ยงควรนำนักเรียนไปเรียนที่วัด เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอน

3) การเรียนการสอนที่สอดคล้อง

ปัญหา อุปสรรค

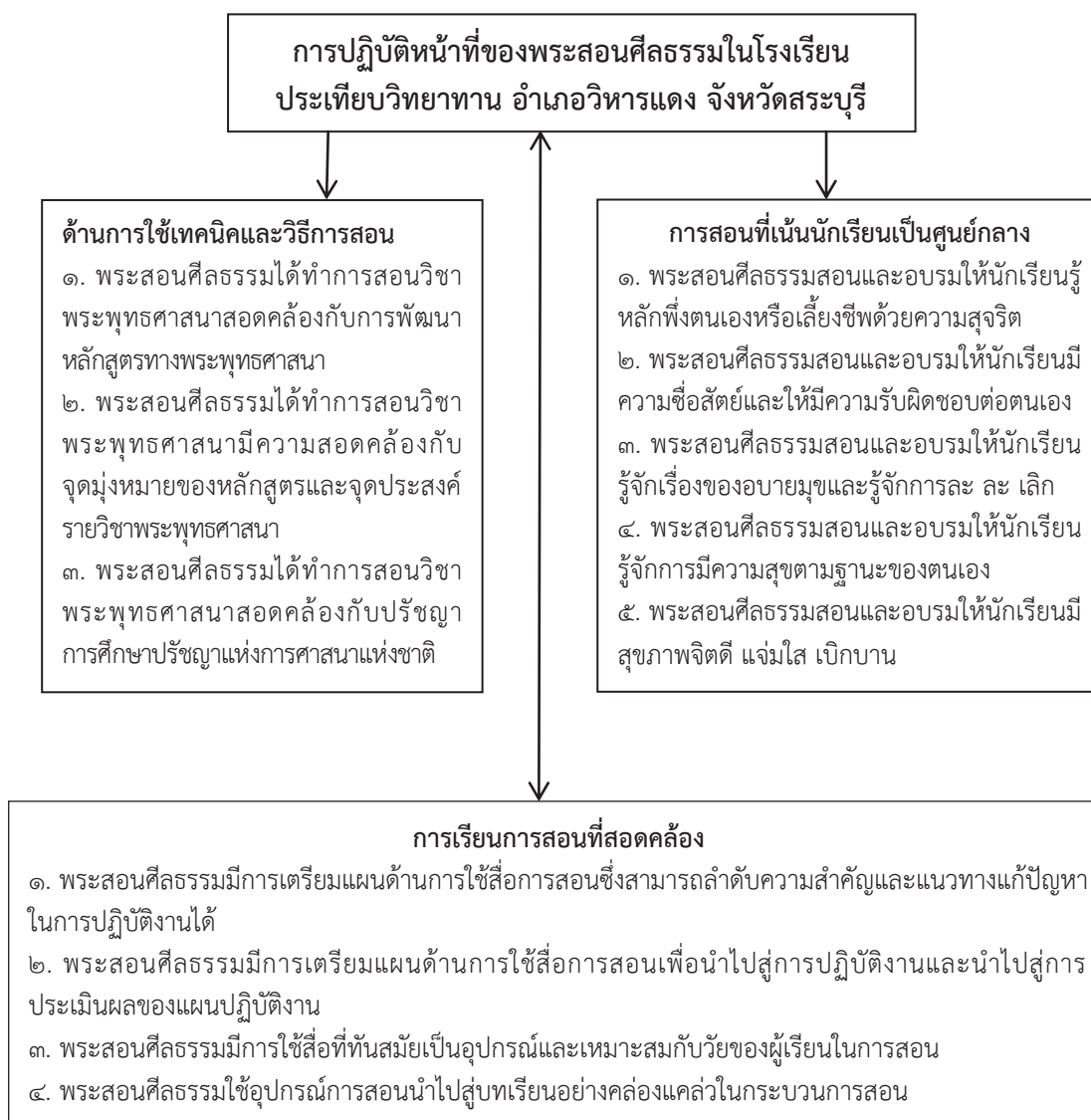
1. พระสอนศีลธรรมไม่ชำนาญการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการสอน
2. พระสอนศีลธรรมขาดทักษะในการผลิตสื่อที่ทันสมัยโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยี
3. พระสอนศีลธรรมขาดทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกระตุ้นให้พระสอนศีลธรรม จัดหาสื่อที่ทันสมัยมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี
2. ควรจัดอบรมให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อการเรียนรู้ การสอนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และสามารถใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
3. จัดหาครูพี่เลี้ยงหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลช่วยเหลือการใช้สื่อเทคโนโลยีของพระสอนศีลธรรม

6. สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พอสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ดังนี้

7. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีความสำคัญ สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

7.1 ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอน ผลการศึกษาด้าน การใช้เทคนิคและวิธีการสอน พระสอนศีลธรรมสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาความพึง

พอใจด้านเทคนิคการสอน เรียงลำดับความพึงพอใจดังนี้ พระสอนศีลธรรมได้ทำการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์รายวิชาพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งสอนวิชาพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการศึกษาและนโยบายการศึกษาแห่งชาติ และมีความสอดคล้องกับรายละเอียดสาระการเรียนรู้และเป้าหมายการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สรุปได้ว่าจากผลการเปรียบเทียบรายคู่ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีช่วงอายุ 9 – 10 ปี อายุ 11 – 12 ปี และ 13 – 14 ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 - 3 ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ 15 - 16 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2-3 ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีช่วง อายุ 11 - 12 ปี มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากกว่านักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2-3 ที่เรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีอายุ 13 - 14 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปิยะ ปิยธมโม ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมืองแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการสอน ด้านกระบวนการสอน ด้านวิธีการสอนและด้านการประเมินผลการสอน พบว่า ในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมืองแพร่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) อำเภอมืองแพร่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบในแต่ละคะแนนแต่ละด้านพบว่าครูประจำการกับ ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกด้าน สรุปว่า ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมืองแพร่ มีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาดีกว่าครูประจำการ

7.2 ด้านการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการศึกษาด้าน การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พระสอนศีลธรรมสอนและอบรมให้นักเรียนรู้หลักพึ่งตนเองหรือเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต และให้รู้จักการมีสุขด้านฐานะของตนเองพร้อมทั้งสอนให้รู้จักการบูรณาการหลักศีล สมาธิ ปัญญา เหมาะกับการใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสถิต มหาลาภ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสุทธิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอน ผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและผลของกิจกรรม

การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดีขึ้น รู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคมและกลุ่มเพื่อนได้ดี รู้จักยับยั้งอารมณ์ฝ่ายอกุศลที่แสดงออกทางกาย วาจา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทะเลาะกับเพื่อนๆ ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้ปกครองและชุมชน รู้จักกตัญญูทวดต่อผู้ปกครองและสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน มีจิตใจராแรงแถมใสไม่หตุหู่ มีความเมตตาต่อเพื่อนๆ และคนอื่น รู้จักมารยาทเรียบร้อยดีงามทางสังคมไทย แต่งกายเรียบร้อย มีวาจาสุภาพ ให้ความเคารพบูชาผู้มีพระคุณ รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงต่อเวลา ลดเลิกสิ่งเสพติดให้โทษซึ่งเป็นเหตุให้เสียทรัพย์ เสียสุขภาพและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการฉลอง ปภสสโร ได้วิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของครูและนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในกลุ่มโรงเรียนเมืองทองสัมพันธ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครู ที่มีความคาดหวังต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในกลุ่มโรงเรียนเมืองทองสัมพันธ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมของครูพระสอนศีลธรรม ด้านเนื้อหาสาระในการถ่ายทอด และด้านการใช้สื่อประกอบการสอน ครบทั้ง 3 ด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีต่อความคาดหวังต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในกลุ่มโรงเรียนเมืองทองสัมพันธ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่า เพศ อายุ และตำแหน่งของครู กลุ่มโรงเรียนเมืองทองสัมพันธ อำเภอมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง แตกต่างกัน แต่มีวิถยฐานะเท่ากัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยทุกข้อที่ตั้งไว้

7.3 ด้านการเรียนการสอนที่สอดคล้อง ผลการศึกษาด้าน การเรียนการสอนที่สอดคล้อง พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมแผนการสอนด้านการใช้สื่อการสอนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานและนำไปสู่การประเมินผลของแผนปฏิบัติงานและแผนด้านการใช้สื่อการสอนซึ่งสามารถลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้พร้อมทั้งมีการสื่อที่ทันสมัยเป็นอุปกรณ์และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและสามารถใช้อุปกรณ์การนำไปสู่บทเรียนอย่างคล่องแคล่วในการะบวนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง พร้อมคณะกล่าวว่า “การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” พบว่า เมื่อพิจารณาการลงทุนโดยงบประมาณใน 2 ปี ที่ผ่านมา และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้นับว่าคุ้มค่ามาก ทั้งนี้โครงการได้อาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน ในวัด และในชุมชน เพื่อเกื้อหนุนโครงการโดยไม่ต้องใช้งบประมาณจัดซื้อ จัดจ้างทุกเรื่อง เช่น ครูพระนำวัสดุอุปกรณ์ พระพุทธรูป ฯลฯ มาจากวัด โรงเรียนได้อาศัยรากฐานของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และความเชื่อมโยง จากการมีพระนิสิตมาฝึกสอนมาก่อน หรือมีการนิมนต์ครูพระมาเองก่อนเกิดโครงการ หลายโรงเรียนได้อาศัยเครือข่ายชุมชนเอื้ออำนวยการเดินทางของครูพระ และวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนด้วย และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมานิตย์ โชติธมโม ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการใช้สื่อการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและ

ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นการให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อประเภทต่างๆ ขึ้นมาใช้เอง โดยอาศัยวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ และมีราคาถูกในท้องถิ่นนั้นๆ และด้านการวัดผลและประเมินผล แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมต่างๆ การสร้างเครือข่ายและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมได้ลงมือปฏิบัติจริงในด้านการวัดผลและประเมินผล สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้ พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผล มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่องวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา วิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) ควรสนับสนุนด้านสื่อสารการสอนให้เพียงพอและเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหาวิชา
- 2) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา และมีประสิทธิภาพจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเปลี่ยนกลุ่มประชากรจากโรงเรียนประถมศึกษาวิทยาทาน เขตอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ไปเป็นโรงเรียนที่อยู่ในอำเภออื่นๆ ของจังหวัดสระบุรี เช่น อำเภอเสาไห้ อำเภอมวกเหล็ก เป็นต้น หรือ ไปเป็นโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนของพระสอนศีลธรรมในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยในอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนของพระสงฆ์ในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยในอำเภอหรือจังหวัดที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกับอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นกรณีศึกษาหลายๆ แห่ง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายทางการศึกษาเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม จริยธรรมของพระสงฆ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ประเสริฐ ธรรมโฆหาร. (2542). **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

- สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). **คู่มือการดำเนินงานโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปีงบประมาณ 2550**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- พระณปวร โทวาท. “การพัฒนาต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) พฤษภาคม-สิงหาคม 2559.
- พระครูอุทัยกิจจารักษ์. “หลักศีล 5 : การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) พฤษภาคม-สิงหาคม 2559.
- พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ. (2549). **รายงานฉบับย่อ โครงการศึกษาวิจัย การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทธิจิตโต). (2554). “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต** (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระปิยะ ปิยธมโม (เมฆแสน). 2553). “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองแพร่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมานิตย์ โชติธมโม (อรรคชาติ). (2553). “การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสถิต มหาลาโภ (ศรีเมือง). (2553). “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการฉลอง ปกสุโร (ชมสุวรรณ). (2555). “ความคาดหวังของครูและนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในกลุ่มโรงเรียนเมืองทองสัมพันธ์ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.